

Proa

CLARA QUERALTÓ
El que pensen els altres

PREMI MERCÈ RODOREDA 2017

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

CLARA QUERALTÓ

EL QUE PENSEN ELS ALTRES

PREMI MERCÈ RODOREDA 2017

Proa

El que pensen els altres ha obtingut el 20è Premi Mercè Rodoreda de contes (2017), atorgat per un jurat format per Francesco Ardolino, Àngel Burgas, Jordi Mir, Àlex Susanna i Tina Vallès.

Proa
A Tot Vent

Primera edició: febrer del 2018

Disseny de la coberta: Planeta Art & Disseny
Fotografia de la coberta: © Lee Avison/Trevillion Images

© 2018 Clara Queraltó Olivé

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-702-9
Dipòsit Legal: B.1780-2018
Composició: gama, sl
Impressió: Liberdúplex

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

SUMARI

Mar	13
Les sabates de xarol	35
Eva	41
Carta	51
Professió	63
Des de la finestra	75
Filla	85
Por	93
Àlex	97
Ingravidesa	103
Mare	113
Atzar	127
Àvia	139
Fill	145
Mimi	155
Tarda de dijous	175
Pare	181
Dia u	189

Quan no saps on has nascut i ni tan sols saps qui és la teva mare, pots inventar-te qualsevol història i mirar de creure-te-la. Si l'expliques unes quantes vegades a gent diferent ja és com si fos mig veritat. N'has de tenir els detalls exactes, encara que no els diguis, només per si te'ls pregunten. Has d'imaginar-la moltes vegades, recordar-la per a tu, veure-la.

Ella ha inventat un relat preciós sobre el seu naixement. Com que es diu Maria del Mar i va néixer al mes de juny imagina que la seva mare va començar a parir-la a la platja. Va sortir de l'aigua i els rajolins de sang li queien entre les cames. Ningú se'n va poder adonar però a l'aigua hi havia una miqueta de sang, una miqueta d'ella que volia néixer dins l'aigua del mar. Per això té aquesta necessitat de tenir-lo sempre a prop.

Té seixanta-dos anys i la pell i els ulls endurits, de la gent a qui la vida no l'hi ha posat fàcil. Quan neda al mar li sembla que totes les arrugues i les pigues de la cara li cauen i en surt amb la pell fina i el cervell descansat. A l'estiu no li agrada anar-hi a les hores que hi ha tanta gent. Les multituds la fan marejar. Hi

va a la tarda, a quarts de set, i es banya una estona. Li agrada sentir l'aire de la tarda i la pell fresca i esborronada. A l'hivern hi passeja molt sovint. S'asseu a mirar com brilla i a remenar la sorra amb les mans. Quan no fa fred es descalça i hi posa els peus per sentir l'aigua gelada, que mai no ho sembla tant. Després, va a casa i es prepara alguna cosa per dinar i sent encara una mica de sorra i de frescor entre els dits dels peus i això li agrada.

El que més li ha costat d'aconseguir és la calma. Sembla mentida, pensa. Una cosa tan senzilla. Però el cert és que a vegades pot ser impossible. Una calma i una pau que no pots fingir per molt que ho vulguis i que no depèn de poder seure tranquil·la tota una tarda davant del mar. És una cosa que li ha costat molt de tenir i que encara li sembla que qualsevol dia se li pot escapar.

Aquest matí d'hivern, d'un dissabte qualsevol, tornant a casa amb els peus humits de la platja ha passat per una botiga de menjars preparats. Porta un abric fosc i un jersei de coll alt blau. És molt menuda, té poc cabell i el porta tenyit d'un to ros. El serrell gairebé li arriba als ulls. Mira avall i qualsevol que la veu té la sensació que és una persona que viu amagant-se rere el seu propi rostre. La botiguera la coneix perquè hi va sovint. Sempre compra racions petites de menjar i li agraden els plats poc elaborats. No sap res d'ella, però la tracta amb dolçor com fa amb tot-hom. Sap que els clients ho agraeixen. Els més tímids

i els més encongits, aquells a qui gairebé fa vergonya demanar, són els que amb la mirada li agraeixen més que ella ho digui tot i ells gairebé no hagin ni d'esforçar-se a decidir què volen.

—Les lleties han sortit boníssimes. Porten xoricet del bo. Fem una ració petita?

—Sí, gràcies. Petita va bé, no tinc gaire gana.

La venedora li dona la bossa amb la ració de lleties en un envàs de plàstic i ella l'agafa amb les seves mans ossudes i grosses. Sembla menys prima del que és sota l'abric negre i gairebé llarg fins als peus. Tot i que el ritme de les seves passes és compassat, fa la sensació que en qualsevol moment es podria desequilibrar. Té uns ulls grossos, una mica sortits i molt blaus, amb venetes vermelles i primes al voltant de l'iris. Just a sota, la pell inflada; unes bosses plenes que sembla que li hagin de rebentar de tant que tiben, com si fossin plenes d'aigua. No es mira gaire la gent que es creua. O els mira però no acaba de veure'ls, prefereix abaixar els ulls perquè no la violenti una mirada estranya.

Viu en un pis petit a mitja hora caminant del mar, en un bloc de pisos antic. No agafa mai l'ascensor atrotinat perquè és un segon i perquè pensa que qualsevol dia quedarà encallat. El seu pis és senzill i per això s'hi sent tan còmoda. Pocs mobles, pocs quadres, pocs llibres. Els espais massa plens la incomoden. Li agraden les parets blanques i les portes obertes. Des del seu pis no veu el mar, però si obre la finestra arri-

ba un airet mariner que li fa moure una mica les fulles de la planta que té a l'estanteria. També li agrada la llum que cau al seu sofà blau clar, amb dos coixins conjuntats i d'un estampat discret. Té un llum per llegir i una taula petiteta i blanca, amb dues cadires.

No s'escalfa tota la ració que ha comprat perquè té poca gana. S'omple fins dalt un got d'aigua i talla dues llesques primetes de la barra que va comprar ahir. Posa les notícies a la televisió però no se les escolta gaire. Pensa que primer dinarà i després dormirà una estona, que llegirà i que al vespre potser anirà a sopar amb la Maite. De tant en tant surten, quan la Maite no té res més a fer. S'arreglen una mica i van a algun restaurant del passeig. Un que no estigui gaire aglomerat. La Maite li dona calma. Li fa gràcia quan li parla dels nets petits, que cuida més sovint del que voldria.

—Me'ls deixa i marxem a sopar i al cine. A veure, com si no tingués res més a fer, jo. Que me'ls estimo molt, Mar, els nens. Però és que ni pregunten si jo tenia alguna cosa prevista. Es pensen que la vella no té res més a fer que estar-se casa fent croquetes, tu.

—Sempre pots dir que sopes amb mi. Llavors segur que t'ho respecten, si pensen que hem de parlar del passat.

No té clar si la Maite se n'ha sortit una mica millor. És més gran i potser va tenir més sort. És una bona amiga, pensa la Maria del Mar. Sort de la Maite i aquesta calma seva.

La venedora tenia raó i les llenties són molt bones. Potser una mica massa olioses, però molt gustoses. S'acabarà la ració que ha comprat. De postres menjarà alguna peça de fruita. No prendrà cafè i així podrà fer una migdiada al sofà, mentre mira alguna pel·lícula que facin a la televisió. Si no s'adorm llegirà una estona i es prepararà una infusió. Té clar com passarà les hores següents i això la tranquil·litza.

Quan menja llenties o mongetes sempre li venen al cap les de l'orfenat, amb els cucs que hi suraven i que era impossible no veure. Ella els apartava al voltant del plat i omplia poquet la cullera per comprovar que no hi hagués cap ou de cuc. Ara pensa que si n'hi hagués hagut tampoc l'hauria vist. Segurament és molt difícil veure un ou de cuc i no confondre'l amb un trosset de ceba o de la mateixa llentia. Segur que se'n va empassar algun. Potser li va créixer un cuc gros a dins i li va fer perdre la gana i la set.

Sovint pensa que els records d'aquells anys no són tan infeliços. És amb el temps que s'hi veu i es fa llàstima, tan petita. Però allà també reien i jugaven. Que no hi hagués un menjar exquisit tampoc era una preocupació gaire important. El pati era molt ampli i hi sortien a fer les files, totes les nenes. Té molts records en files: dels llits l'un al costat de l'altre, de la banqueta als peus del llit que s'obria i hi guardaven cadascuna les seves coses (encara que totes tenien les mateixes), les taules del menjador en files, els plats i gots en files. Va aprendre a llegir i a escriure i, sobre-

tot, a cosir. Li sobtava que algunes nenes, a vegades, volguessin marxar tan desesperadament i tornar amb les seves mares. Ella no imaginava què volia dir ser fora i viure en una casa lluny d'allà, amb mare i germans. Però l'encuriosia que aquelles nenes, que sí que recordaven el que havien tingut fora d'allà, ploressin pels racons d'aquella manera. Les cuidadores les renyaven i els pegaven perquè deien que havien de donar gràcies de tenir un sostre on viure.

Un dia va sentir com les monges parlaven d'ella.

—I aquella que va arribar tan menuda?

—Pots comptar, filla d'una prostituta o d'una soltera.

És tot el que sabia del seu passat.

Algunes nenes, a vegades, marxaven i no les veien més. Tampoc s'explicava gaire on anaven a parar. S'imaginaven que se les enduien de nit, sense fer soroll. Però en aquelles habitacions tampoc van veure mai que a la nit algú vingués a recollir-les. Totes es pensaven que era que havien trobat una família d'adopció, amb les petites i bufones passava sovint. A mesura que es feien grans perdien l'esperança de marxar amb una família i pensaven que les portarien a treballar i que potser algun dia la família la farien elles.

A les nits la Maria del Mar tenia por. Totes en tenien, poca o molta. A ella li feien por els sorolls que no sabia d'on venien i que sentia ben al costat del seu llit. El primer record que té de l'orfenat és la nit que

es va fer pipí. Era petita, no sap dir si tenia tres, quatre o cinc anys. No es va adonar que se'l feia. Se'n va adonar després perquè notava la camisa de dormir calenta i arrapada a les cuixes. No va poder dormir més i va destapar-se perquè va pensar que potser tindria temps d'eixugar-se-li. Va arribar el matí, les parpelles li pesaven, i la camisa de dormir era gairebé seca. Però el matalàs i el llençol no s'havien eixugat i la taca groga i rodona era del tot evident quan la cuidadora va passar a fer la revisió dels llits.

—Aquesta nit la Maria del Mar s'ha pixat al llit. Això ja no pot passar. Ja sou grandetes. No podeu ser tan brutes.

—Pixanera!

—Porca! Pollosa!

—Marrana!

Les nenes li deien el que havia de sentir, com sempre passava. L'únic que temia la Maria del Mar era que li fessin la frega d'ortigues als genitals. Ara s'imagina que la cuidadora la va veure tan petita que l'hi va estalviar. Devia pensar que amb els insults de les companyes n'hi havia prou. I va ser efectiu. Mai més es va fer pipí al llit. Va aprendre la lliçó i a l'hora de sopar mai bevia ni una gota d'aigua. Recorda que aquell dia va passar-lo tot molt espantada. Tenia por que la cuidadora vingués a buscar-la per acabar de fer-li pagar el seu descuit. Però no va venir. I mentre seia en un raconet de l'escala, a l'hora de l'esbarjo de la tarda, s'hi va acostar la Maite. Era més gran que

ella, potser en tenia set o vuit, i a la Maria del Mar li va semblar molt més gran i alta. Duia els cabells curtets i esvalotats i portava una diadema fina.

—T'hem dit marrana perquè la cuidadora ens ho ha fet dir. Però no passa res, no ho ets. Em perdones?

La Maria del Mar no la recordava cridant-li cap insult a l'habitació però va saber que havia de dir que sí i a partir d'aquell moment es van fer amigues. Quan podien jugaven i parlaven. A la Maite li agradava pentinar-la i fer-li trenes. D'alguna manera, a partir d'aquell moment l'objectiu vital de la Maite es va convertir a cuidar la Maria del Mar, a fer-la estar bé i protegir-la de qualsevol agressió.

—Et puc dir Mar, que és més curtet?

La Maite era robusta i decidida. Quan calia, responia a les cuidadores i fins i tot a la monja principal. Era una ferma defensora de les víctimes de la injustícia i dels desvalguts. Com quan un dia es va queixar perquè la llet era agra i la cuidadora li va clavar un clatellot. La Maite s'hi va tornar, després d'uns segons, fent volar la tassa pels aires i dirigint-la al cap de la cuidadora. Allà, la Maite era forta i necessària.

—Mar, com t'imagines que serà la mare que t'adoptarà? Rossa o morena? Les famílies busquen nenes petites i maques com tu, amb aquestes trenes. Per això t'has de portar bé, per si ve una família que busca una nena riallera.

La Mar reia perquè mentre deia això la Maite li feia pessigolles a la panxa.

—Jo tenia una mare, però es va morir i em sembla que el meu pare no em podia cuidar. També rondinen, eh, les mares, com les cuidadores d'aquí. Però després abracen, abracen molt fort i fan molt bona olor.

En el fons a la Maria del Mar li sabia molt de greu que la Maite ja no pogués optar a una família. I també que ja no tingués mare. I el que de debò li sabia greu era pensar que, com que passava el temps, la seva oportunitat d'una llar també s'anava apagant. Preferia no pensar-hi. Però així com primer les nenes que desapareixien eren més o menys de la seva edat, la Maria del Mar va començar a ser conscient que cada vegada hi havia nenes més petites que ella i que, sense adonar-se'n, i encara que era de mida tan menuda, ella també anava creixent. I veia la Maite fer-se alta i esvelta, amb aquells cabells que es va deixar créixer fins a la cintura, fins que un dia les cuidadores la van obligar a tallar-se'ls perquè no trigués tant a pentinar-se. Ella va plorar i cridar i aquella nit se la van emportar castigada i la Maria del Mar no va saber mai on havia dormit.

Li sembla curiós com el record d'aquells anys se li fa un sol record que es difumina i que només sap precisar en tres o quatre escenes concretes. Però pensa que n'hi devia haver moltes més que durant uns anys va recordar. És com si la memòria li hagués guardat una síntesi totalment esquemàtica de la seva infantesa: el pipí i les lleties, la Maite, les trenes, la llum del

pati a la primavera i el fred de l'hivern immòbil al llit per la sang.

—Mar!

Encara la recorda, venint corrent i saltant.

—Escolta'm bé. M'ha vingut la regla! Tota jo sagnava. Quina cosa tan estranya. M'ho promets que quan et vingui a tu també m'ho diràs?

La Mar no tenia gaire clar què volia dir tenir la regla, però va complir la promesa i quan, als onze anys acabats d'estrenar, es va llevar i va veure que havia tacat les calcetes amb unes gotes de sang, va córrer a dir-l'hi a la Maite, que li va donar un copet a l'esquena.

—Com que tu no saps on vas néixer, et pots inventar la història que vulguis. Jo si vols t'hi ajudo. Pensa alguna cosa que t'agradi molt.

Sap que va passar tot junt: els onze anys, la regla i la família. Potser tot a la mateixa setmana. La cuidadora la va fer passar a un despatx per parlar amb la mare superiora.

—Maria del Mar, hi ha una família que vol adoptar-te. No hi fa res que ja siguis grandeta. Ells tenien una filla que va morir fa uns quants anys. Has de portar-te molt bé i ser molt obediènt. Aniràs a viure a un poble. Ja veuràs com hi estaràs bé.

La Maria del Mar no va saber si allò que li passava ho volia realment o no. Ja havia donat l'oportunitat per perduda: casa, mare, poble. La monja no havia explicat com era aquella família, però tampoc tenia

l'opció de dir que no. Ho va explicar a la Maite, que va estar molt contenta. La va abraçar molt fort i li va dir que quan ella sortís intentaria trobar-la.

Després de sopar una cuidadora la va anar a buscar perquè recollís les seves coses. Va dormir en un quartet especial, amb només dos llits i una finestra que donava a la part del davant de l'edifici i al matí ben d'hora la cuidadora li va portar l'esmorzar, la va pentinar i li va posar molta colònia. La seva nova família l'esperava en un cotxe brillant, de color crema, que semblava acabat de pintar. Quan la va veure, la dona de la casa (que no va poder descobrir si era rossa o morena perquè duia un mocador lligat) la va abraçar i va plorar. L'home era calb i feia cara de persona trista però bona, va pensar la Maria del Mar. La dona duia els llavis pintats i un vestit blau marí, de pics.

El viatge va durar molta estona fins a casa i va pensar que vomitaria de marejada. Tots estaven nerviosos. Li explicaven com era la casa i com es deien les nenes del poble que tenien la seva edat. Li preguntaven coses d'ella i de l'orfenat i de seguida s'adonaven que valia més no preguntar gaire. Recorda l'entrada al poble amb aquells arbres i tanta gent fora al carrer i a la plaça, perquè era primavera i feia bon dia, amb una llum molt groga que esclatava a les voreres i semblava que no l'havia vista mai enlloc. Li van ensenyar l'habitació i per sopar van prendre un caldo deliciós, amb trossets de carn i de patata. La Maria del

Mar estava impressionada, però per dintre tampoc estava contenta del tot. Enyorava la Maite i el seu llit d'abans. I no sabia què esperaven d'ella, aquella família. Perquè ella era de poques paraules i de mirar avall. S'havia acostumat a passar desapercebuda entre totes aquelles nenes, a ser gairebé invisible. I ara una expectativa, que sentia a cada gest i a cada paraula, requeia en ella, convertida en el centre d'atenció d'un pare i una mare que havien perdut la filla.

L'endemà al matí la dona li va ensenyar els vestits que havia comprat. Eren preciosos, estampats i fresquets, per al bon temps. Li va parlar de la filla que havia mort, cosa que la va fer plorar i li va fer treure d'un calaix un mocadoret petit, de puntes. Va tenir una malaltia als pulmons que la va fer patir molt.

—Teníem moltes ganes que vinguessis. Si vols parlar, em tens per al que calgui. I si no, ho entenc. Ho farem de mica en mica.

Parlava d'una manera dolça i li acariciava els cabells. Tenia els ulls d'un marró clar, molt grossos i oberts, amb el maquillatge una mica fora de lloc per les llàgrimes d'una estona abans.

—Ja aniràs coneixent el poble, les nenes de la teva edat i els nens de la teva edat. —Ho va dir rient, amb una entonació graciosa.— I t'aniràs adaptant. No cal córrer. I quan faci més bo anirem a la platja.

La va abraçar i va pensar que la Maite tenia raó, amb allò de l'olor de l'abraçada. Tot i que va ser una abraçada una mica encongida perquè ella no sabia

gaire com posar-s'hi. A la Maria del Mar només l'havia abraçat la Maite amb aquella brusquedat seva, per defensar-la i per estimar-la.

Aquell primer estiu va aprendre a anar en bicicleta. El Ramon i la Fina, els seus nous pares (a qui mai deia pare i mare), van quedar sorpresos i van riure i aplaudir quan van veure que se'n sortia tan de pressa amunt i avall pel carrer. El Ramon li feia fotografies amb una càmera grossa que duia penjada al coll. Li encantava retratar la Fina i la Maria del Mar fent qualsevol cosa: a la cuina, amb el pa de pessic o cargolant canelons; estenent llençols blancs, amb l'aire que gairebé se'ls enduia i les feia riure; o a la platja, sota un para-sol taronja menjant síndria i cireres.

Va ser una felicitat que va venir de mica en mica i que es va instal·lar a la vida de la Maria del Mar sense que se n'adonés del tot. Tenia unes amigues del poble que la van rebre amb moltes preguntes però amb moltes ganes d'ampliar la colla. La Mercè i l'Anna, que eren cosines, van ser amb qui de seguida es va entendre millor. Tot i que a ella sempre li va quedar un esperit una mica solitari i les amigues van acceptar que era diferent i que no sempre li venia de gust anar amb elles a tot arreu. A vegades preferia anar sola i no haver de parlar. El poble era tranquil i feia olor de vinya. Hi podia passejar amb calma, a peu o amb la bicicleta, perdre's pels camins i seure una estona, a mirar els núvols blancs de la tarda i el vent com feia moure els pàmpols. Anava a l'escola i se'n

sortia bé, tot i que primer anava endarrerida i això la frustrava. La casa, tan neta i lluminosa, amb flors a les cortines i mobles de fusta clara, era una mena de palau particular per on es movia sempre amb cura i silenci. Com aquell llit alt, on al començament li va costar tant adormir-se, i aquell armari que s'omplia de la roba més bona que la Fina sabia trobar. Es va deixar créixer els cabells i la pell, del sol i de menjar bé, se li va tornar lluminosa i bonica. I els ulls li van deixar de mirar avall i van començar a mirar-s'ho tot amb una energia que fins llavors li havia estat desconeguda. Seguia sent menuda, però ja no era tan prima. Tenia unes formes corbes i estilitzades, ja de dona, que a vegades la Fina volia dissimular amb vestits més amples.

El darrer estiu va fer molta calor. Fins a les sis de la tarda no es veia gent pels carrers. Aquell dia la Maria del Mar no es podia aguantar i a quarts de sis, quan ja feia gairebé una hora i mitja que s'estava estirada al llit intentant fer la migdiada, es va aixecar per anar a fer una volta en bicicleta. Va voler avisar la Fina i el Ramon, però quan va arribar a la seva habitació va trobar la Fina que plorava de cara al coixí, fluixet, gairebé per dintre, però amb un plor pausat, llarg i lent. El Ramon, que s'estava estirat al seu costat, la va veure i li va fer un gest amb el cap, fent que no i intentant somriure. No va entendre si volia dir un no et preocupis, un no hi ha res a fer o un val més que no entris ni diguis res.

Va marxar de casa amb el cor encongit. Pensava en la filla de la Fina i en com havia mort. No sabia si tenia res a veure amb aquella tristesa, però d'alguna manera va entendre que ho vulguis o no a la vida et trobes amb cops i amb decepcions. Aquests cops queden darrere la felicitat calmada del dia a dia, però de vegades apareixen del no-res i has de parar-ho tot perquè la tristesa t'inunda. Després segueixes, més o menys contenta, fins que tornen i es mengen el món per uns moments.

Va agafar la bicicleta i es va allunyar pels camins de les vinyes. L'aire de la velocitat la feia estar bé. Va aturar-se al marge del camí i va seure al costat del primer cep, aprofitant-ne l'ombra. El raïm ja era gairebé madur i en va estirar un gotim per menjar-se'l. Li van quedar les mans enganxoses i les va fregar per terra, ben arrebossades i marronoses, i va pensar que la Fina no estaria gens contenta. Sort que portava roba que aviat donaria, era de l'estiu passat i li anava una mica petita. Si s'embrutava no passava res, pensava. Si no li demanaria perdó a la Fina. La volia veure contenta.

De lluny va veure arribar el gos de l'Anna, nerviós, gris i blanc, gros i pelut. Darrere seu, al cap d'uns segons, va veure aparèixer el pare de l'Anna, que no sabia com es deia. Caminava decidit mirant-se els ceps i tocant el raïms que en penjaven. Quan la va veure va fer un somriure amable i s'hi va acostar.

—Carai, què hi fas per aquí, senyoreta?

Era molt morè de pell i tenia venetes vermelles als ulls.

—Res, fer una volta amb la bicicleta.

—Tu ets la filla del Ramon, oi?

—Sí.

—I ets amiga de la meva filla, oi?

—Sí, som molt amigues amb l'Anna.

—Molt bé, molt bé, noia.

Li va explicar que aquella vinya era seva i faltava poc per començar a collir-la. A finals d'agost, segurament. Com a ella, li agradava passejar pels camins, allunyat de les cases i la gent del poble. Havia de mirar de cuidar molt aquells ceps, era una cosa que el feia patir. No sabia mai si una pedregada t'ho engegaria tot a rodar. O una plaga. Al segle passat n'hi va haver una i es van haver de replantar tots els ceps del poble perquè van morir.

—Era un insecte que t'hauria semblat inofensiu, més petit que una abella. Però va fer emmalaltir totes les vinyes. Primer ningú sabia a què es devia. A vegades el mal no saps d'on ve però et destrueix per dintre.

Li va dir que anés cap a casa, que potser patirien. Li va posar la mà a l'espatlla una estona.

—T'hi trobes bé, al poble?

—Sí, m'agrada molt.

La Maria del Mar va tornar a casa i la Fina ja era a la cuina amb un quilo de tomàquets per preparar gaspatxo. No es va atrevir a dir-li que l'havia vist plorant,

ni a preguntar-li què li passava ni a dir-li res del pare de l'Anna. El Ramon se la va mirar amb tendresa, o això li va semblar, però tampoc li va dir res.

L'endemà, mentre feia la migdiada, una altra vegada va sentir aquell plor petit a l'habitació de la Fina i el Ramon. Va esperar-se i es va endormiscar. A quarts de set, ells dos seguien estirats al llit i ella va treure la bicicleta i es va dirigir cap als camins. No va anar a seure a la mateixa vinya, va avançar una mica més, però al cap d'una estona va tornar a trobar el gos i el pare de l'Anna. Ara es va asseure al seu costat i mentre li explicava la història de l'insecte que matava els ceps i que havia fet que tots els pagesos pensessin que allò seria una ruïna li posava la mà al genoll i a la cintura i li parlava a prop. Quan ja marxava:

—No passa res eh, Maria del Mar. Estigues tranquil·la que no passa res.

I ella ho va creure, que no passava res. Perquè les tardes d'aquell final d'estiu, que quan li ve al cap recorda ennuvolat i d'una calor enganxosa, se li barreja amb les mans i la saliva forta del pare de l'Anna. I amb aquella veu que la calmava, aquells ulls vermellorsos i aquell terra de pedres de sorra que se li clavaven per tot el cos i aquell plor petit i llarg de la Fina a l'hora de la migdiada.

Ja era setembre, això ho recorda. La verema havia començat i havia vist els remolcs plens de collidors anar cap als camins de les vinyes. Ja era setembre i ella havia perdut la gana i tenia sempre aquella pun-

xada al mig de l'estómac, quan una veïna va dir que havia vist la Maria del Mar i el Josep fent coses a la vinya. Que allò era un escàndol, que ella s'hi havia passejat per esverar-lo i que s'hi posava bé. Sap que era setembre i que la Fina va plorar molt. Que no li van preguntar res i que ella no sabia quina explicació calia que donés.

L'únic que sabia és que es mereixia el pitjor càstig. I va tenir el pitjor càstig. Tots dos van acompanyar-la a l'orfenat. Va veure com parlaven amb la monja. A ella li feien mal les mandíbules d'aguantar el plor i sentia molt fonda la punxada de la panxa.

Quan va haver entrat, les cuidadores no la miraven a la cara. Li van deixar les quatre coses de la maleta sobre el llit, li van dir que era una bruta i la van bufetejar. Va sortir al pati, on hi havia totes les nenes en fila a punt d'entrar a dinar. No havien anunciat que arribava, però la Maria del Mar recorda la cara tristíssima de la Maite, l'última de la darrera fila, quan la va veure aparèixer.

Han passat molts anys fins a trobar aquesta calma que li fa por que se li escapi, que li fa descansar el cervell i evita que se li estrenyi l'estómac. També pensa en els cops que li ha donat la vida i que a vegades surten i cal que pari el món perquè ha de plorar-los. Ho fa i segueix, com tothom, encara que costi.

No hi pensa gaire, en aquella il·lusió de vida en aquell poble. Si hi pensa recorda la llum de casa seva i el color dels camins. I aquell insecte que va fer em-

malaltir tots els ceps el segle passat. El mal a vegades no saps d'on ve i et destrueix. Però ella s'aguanta dreta i flota sencera dins d'aquest mar que li agrada solitari. I quan surt té la pell esborronada però se sent forta. A ella no l'han destruïda.